

Packa Provet Rätt

Prov för kemisk eller mikrobiologisk analys transporteras ofta med bil och/eller post till laboratoriet. Internationella och nationella bestämmelser reglerar vad man får lov att skicka samt hur försändelsen ska packas och märkas. Denna folder är en praktisk handledning inför transport av prov inom Sverige.

Vid vägtransport av ämnen i klass 6.2 enligt nedan får Statens Räddningsverks föreskrifter ADR-S 2006:7 tillämpas t.o.m. 2007-06-30.

Varför är förpackningen viktig?

För patienten

Varje provtagning är ett ingrepp på patienten. Provtagningen kan upplevas som obehaglig och många väntar med oro på resultatet av en analys.

Rätt förpackning fordras för att provet ska nå laboratoriet utan dröjsmål och i oskadat skick, vilket är ett av kraven för ett tillförlitligt provsvar. T ex är resultaten av en bakteriologisk odling ofta vägledande för behandling och för val av antibiotikum.

För laboratoriepersonalen

Laboratoriepersonalen ska kunna öppna en försändelse med prov utan risk för att komma i direkt kontakt med provmaterialet.

Du som packar provet har ansvar för att provmaterial inte läcker ut under transporten!

För transportpersonalen

Post- och transportpersonal känner oro när de ser dåligt förpackade prov. De är rädda för att läckande förpackningar ska smitta dem med farliga sjukdomar och att proven ska kladda ner annan post.

Dessa anvisningar gäller hantering av prov inom sjukvården, men kan i tillämpliga delar användas vid transport av prov från djur.

Smittskyddsinstitutets växel: 08-457 2300, öppet 08.00-16.30 vardagar.

Innan du skickar ett prov

Alla prov ska packas och transporteras på ett säkert sätt, så att provmaterial inte kan läcka ut under normala transportförhållanden. Principen för en provförpackning är densamma oavsett provslag och transportsätt, men testkrav och märkning varierar.

Det är avsändarens ansvar att provet är rätt klassificerat, förpackat, korrekt märkt och att rätt dokument medföljer.

Vid osäkerhet rörande klassificering och transport av prov, kontakta er lokala säkerhetsrådgivare. För transport av smittförande ämnen krävs tillgång till säkerhetsrådgivare.

Reglerna

Särskilda regler gäller för transport med flyg⁽¹⁾ respektive bil⁽²⁾ av biologiskt provmaterial. Svenska regler baseras på internationella regelverk⁽³⁾, se nedan.

För transport inom sjukhus eller vårdinrättning hänvisas till lokala anvisningar.

Vid transport av genetiskt modifierade mikroorganismer (GMM) gäller specifika bestämmelser.⁽²⁾⁽⁵⁾

(1) International Civil Air Organization. Technical Instructions for the Safe Transport of Dangerous Goods by Air (ICAO – TI) Ed och IATA-DGR, aktuella upplagor.

(2) Statens räddningsverks författningssamlingar SRVFS : Inrikes transport av farligt gods på väg och i terräng (ADR-S); samt järnväg (RID-S), aktuella upplagor.

(3) United Nations Recommendations for the Transport of Dangerous Goods, ST/SG/AC. 10/ aktuell upplaga.

(4) Arbetskyddsstyrelsens författningssamling, AFS 2005:1, [Mikrobiologiska arbetsmiljörisker](#).

(5) Arbetskyddsstyrelsens författningssamling, AFS 2000:5 [Innesluten användning av genetiskt modifierade mikroorganismer](#).

Olika slags prov

En riskbedömning ska göras i anslutning till provtagningen som grund för hänvisning till någon av nedanstående tre kategorier.

Biologiskt ämne, kategori B, UN 3373⁽¹⁾⁽²⁾

Hit räknas prov från människor eller djur t.ex. sekret, blod och blodbeståndsdelar, vävnad och vävnadsvätska, som transporteras för diagnostik- eller forskningsändamål och som förmodas innehålla mikroorganismer. Likaså ingår kliniska isolat i transportmedium skickade för verifikation och typning, samt paneler för kvalitetskontroll.

Se även Smittförande ämnen nedan.

Undantaget medicinskt prov⁽¹⁾⁽²⁾

Hit räknas prov med minimal sannolikhet att smittämnen förekommer, t.ex. blod eller urin för kemisk analys. Observera att prov från patient med misstänkt/känd infektion ska klassificeras som Biologiskt ämne, kategori B eller Smittförande ämne, kategori A.

Smittförande ämnen, kategori A UN 2814⁽¹⁾⁽²⁾

Hit räknas prov som misstänks innehålla mikroorganismer i riskklass 4 ([del 2, sid 99 i ADR-S](#)), vilka skickas till SMI efter kontakt och anvisning. Även några virus i riskklass 3 ingår i denna grupp och vissa kulturer av bakterier, se bilaga 1.

Volymbegränsningar vid flygtransport

Maximal tillåten volym (vikt) för *Biologiska ämnen, kategori B* är 1 L (kg) per primärkärl, och för ytterförpackning 4 L (kg) om flera prov packas tillsammans. Vid större volymer än de angivna gäller samma bestämmelser som för *Smittförande ämnen, kategori A*.

Förpackningen

En provförpackning ska alltid bestå av:

- * ett tätt primärkärl, t.ex. ett glas- eller plaströr med tättslutande gummipropp eller skruvlock;
- * ett absorberande material som har förmåga att suga upp hela provvolymen;
- * en tät och skyddande sekundärförpackning;
- * en skyddande ytterförpackning. Se även frysta prov.

Biologiskt ämne, kategori B

Det finns ett enklare krav på testning av förpackningen än för *smittförande ämnen*. Åtminstone en sida ska vara 100 mm x 100 mm. Vid flygtransport ska förpackningen vara styv.

Undantaget medicinskt prov

Det finns enklare krav på testning av förpackningen. Det är lämpligt att använda samma förpackning som för *biologiskt ämne, kategori B* eller liknande. Åtminstone en sida ska vara 100 mm x 100 mm.

För *smittförande ämnen, kategori A* ska varje sida av ytterförpackningen (kartongen) vara minst 100 mm och förpackningen ska vara typprovad vid ett ackrediterat testlaboratorium och försedd med typgodkännandemärkning (ex.: 4G/class 6.2/01/S/...).

Frysta prov

Vid transport av frysta prov används kylklamp eller kolsyreis (torris) som läggs i en frigolitlåda. Torris omvandlas till gas som måste kunna tränga ut. Försändelser som innehåller torris får inte sändas med Posten AB som brev. Brev eller paket? Gå till Postens [Beräkna porto & pris](#).

Märkning och etikettering

Ytterförpackningen ska märkas på ett tydligt sätt. Fäst etiketterna så att de sitter kvar under hela transporten.

Biologiskt ämne, kategori B

Märk med texten "Biologiskt ämne, kategori B" och etiketten-> Skriv tydligt avsändare och mottagare på förpackningen.

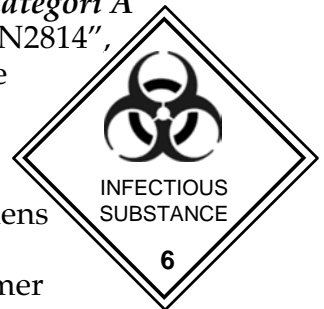

Undantaget medicinskt prov

Märk med texten "Undantaget medicinskt prov". Skriv tydligt avsändare och mottagare på förpackningen.

Smittförande ämnen, kategori A

Biltransport: texten "UN2814", Skriv tydligt avsändare och mottagare på förpackningen. Vid flygtransport även: nettovikten, mikroorganismens namn, avsändarens namn och telefonnummer på förpackningen.

Dokumentation

Smittförande ämnen ska åtföljas av:

- en godsdeklaration med följande uppgifter: avsändares och mottagares namn och adress; texten: "UN 2814, smittförande ämne, som påverkar människor, 6.2"; smittämnetts fullständiga biologiska namn; antal och typ av kollin samt mängd prov". Ange transporttemperatur vid behov.
- skriftliga instruktioner till föraren att använda i nödläge eller i förebyggande syfte.
- Shippers Declaration i två exemplar vid flygtransport.

Biologiskt ämne, kategori B och *Undantaget medicinskt prov* behöver inte godsdeklaration, skriftliga instruktioner eller Shippers Declaration.

Komprimerad handledning

	Biologiskt ämne, kategori B	Undantaget medicinskt prov	Smittförande ämnen, kategori A
Kräver tillgång till säkerhetsrådgivare	Nej	Nej	Ja
Postbefordran	Ja	Ja	Nej, speciell transportfirma som kör farligt gods
Förpackning	Godkänd Se del 4, sid 87 i ADR-S	Tät förpackning Se del 2, sidan 101 i ADR-S	Typgodkänd för klass 6.2 med förtryckt märkning Se del 6, sid 69 i ADR-S
Primärkärl	Rör/burk med tättslutande propp/lock	Rör/burk med tättslutande propp/lock	Rör/burk med tättslutande propp/lock
Absorberande material	Ja	Ja	Ja
Sekundär-förpackning	Ja	Ja	Ja
Remiss	Packas utanför sekundär-förpackningen	Packas utanför sekundär-förpackningen	Packas utanför sekundär-förpackningen
Ytterförpackning	Kartong eller vadderat kuvert på väg, kartong med flyg	Kartong eller vadderat kuvert	Kartong
Etikett		Nej	
Märkning	Texten ”Biologiskt ämne, kategori B” med minst 6 mm höga bokstäver	Texten ”Undantaget medicinskt prov”	”UN 2814”. Vid flygtransport dessutom nettovikt + mikroorganismens namn + avsändarens namn och telefonnummer
Godsdeklaration	Nej	Nej	Ja
Skriftliga instruktioner	Nej	Nej	Ja
Shippers Declaration	Nej	Nej	2 exemplar vid flygtransport

Bilaga 1

Virus i riskklass 3 enligt AFS 2005:1 som skickas som Smittförande ämnen, UN 2814Gäller **både** stammar /kulturer och patientprov

- Flexalvirus (*Arenaviridae*)
- Hantaanvirus (*Bunyaviridae*)
- Hemorragisk Omskfeber-virus (*Flaviviridae*)
- Kuanasur Forest (*Flaviviridae*)
- Monkeypox (*Poxviridae*)
- Seoulvirus (*Bunyaviridae*)

Bakterier i riskklass 3 enligt AFS 2005:1 som skickas som Smittförande ämnen, UN 2814Gäller **endast** stammar /kulturer

- *Bacillus anthracis*
- *Brucella abortus*
- *Brucella melitensis*
- *Brucella suis*
- *Burkholderia mallei*
- *Burkholderia pseudomallei*
- *Chlamydia psittaci*
- *Clostridium botulinum*
- *Coccidioides immitis*
- *Coxiella burnetii*
- *Francisella tularensis*
- *Rickettsia prowazekii*
- *Rickettsia rickettsii*
- *Yersinia pestis*

Oklassificerade virus, ej med i AFS 2005:1, skickas som Smittförande ämnen, UN 2814Gäller **både** stammar /kulturer och patientprov

- Hendravirus (*Paramyxoviridae*)
- Nipahvirus (*Paramyxoviridae*)

För komplett förteckning, [se del 2, sidan 99 i ADR-S](#)Ytterligare oklassificerat virus, ej med i AFS 2005:1, skickas som Smittförande ämne, kategori A, UN2814Gäller **endast** stammar /kulturer

- Influenza A /H5N1 (högpato-gen aviär influensa)

”Packa Provet Rätt” är utarbetad av Smittskyddsinstitutet efter samråd med Arbetsmiljöverket, Sveriges Kommuner och Landsting, Luftfartsverket, Posten Sverige AB, Statens Räddningsverk, Socialstyrelsen och Statens Veterinärmedicinska Anstalt.

Smittskyddsinstitutet

Smittskyddsinstitutet är en statlig expertmyndighet som har till uppgift att bevaka det epidemiologiska läget i fråga om smittsamma sjukdomar bland människor och främja skyddet mot sådana sjukdomar.